

VYSOKÁ ŠKOLA
ZDRAVOTNÍCTVA A SOCIÁLNEJ PRÁCE
SV. ALŽBETY, BRATISLAVA

Prof. PhDr. Alžbeta Mrázová, PhD.

OPONENTSKÝ POSUDOK

na dizertačnú prácu

Názov dizertačnej práce: Kriminalita detí a mládeže s prihľadnutím ke špecifikám v jihočeskej komunitě.

Autor práce: Mgr. Roman Bláha, doktorand Zdravotne sociálnej fakulty Jihočeskej univerzity v Českých Budějovicích

Odbor: Prevence, náprava a terapie zdravotní a sociální problematiky detí, dospělých a seniorů

Aktuálnosť riešenej problematiky potvrdzujú štatistiky, ktoré vytvárajú obraz o súčasnej celkovej kriminalite, ktoré sú hrozivé práve z pohľadu vekovej skladby páchatel'ov. Autor o. i. hľadá v tejto práci odpovede na otázky či tento vývoj nie je ovplyvnený nevhodným a niekedy až patologickým sociálnym prostredím, v ktorom títo mladí ľudia prežili svoje detstvo. Či nebola ich výchova iba povrchná, navonok síce zodpovedajúca normám spoločnosti, ale bez stotožnenia sa s etickým kódexom.

Za cieľ dizertačnej práce si autor zvolil popísať súčasný stav vývoja kriminality detí a mládeže v Českej republike a na základe vyhodnotenia štatistických dát previesť odhad predpokladaného vývoja kriminality pre ďalšie obdobie.

Za najdôležitejšie však považujem spracovanie analýzy prevencie kriminality detí a mládeže v Jihočeskom kraji a previesť podrobný rozbor konkrétnych preventívnych opatrení realizovaných v tomto regióne. Na základe takto získaných poznatkov potom vypracovať súbor návrhov pre zlepšenie rozsahu a účinnosti prevencie kriminality detí a mládeže.

Po formálnej stránke je dizertačná práca precízne vypracovaná, spĺňa všetky normy požiadaviek na tento typ kvalifikačných písomných prác. Štrukturovaná je tradične na časť teoretickú a výskumnú. Obsahuje 134 strán písaného textu s použitím 59 grafov a 69 tabuliek a 128 literárnych prameňov.

Tu si ako oponent dovoľím malé poznámky:

1. *V zozname použitej literatúry by nemali chýbať zákony týkajúce sa sledovanej problematiky ako Trestný zákon, Zákon o rodine, príp. Zákon o ochrane detí a mládeže, Zákon o zodpovednosti mládeže za protiprávni činy...*

2. *Pokiaľ v texte použijeme priamu citáciu, tak jej začiatok i koniec označíme úvodzovkami alebo iným typom písma (zväčša kurzívou). Nestačí uviesť len stranu.*

3. *Na s. 23 uvádzate nie najvhodnejšiu literatúru, keďže profil delikventa, problémy s kriminalitou detí a mládeže ako aj vzťah ľudí k niektorým mravným a právnym normám, sú v súčasnosti rozhodne iné ako uvádzajú autori vo svojich publikáciách z rokov 1968, 1971, 1985... Mohli ste siahnuť po novších prameňoch napr. zborníkoch z konferencií.*

Po obsahovej stránke nemám závažnejšie pripomienky. Autor pracoval v intenciách pokynov súčasných požiadaviek a dostupných metód za účelom dosiahnutia stanoveného cieľa. Naštudoval množstvo literatúry, ktorú vedel literárne veľmi pekne spracovať do zaujímavého čítania celej teoretickej časti, s využitím pre výskumnú časť. Výskumná časť má svoju jasnú štruktúru, cieľ, metódy, analytické spracovanie aj textovo aj matematicko-štatisticky (t.j. graficky i percentuálne). **Najprínosnejšia je kapitola 2.4. Diskusia**, ktorá je vlastne výsledkom celej práce vrátane prezentácie a potvrdenia dosiahnutia stanovených cieľov.

Metódy a metodika: V teoretickej časti využitá najmä analýza, syntéza, komparácia, metóda historická a metóda interdisciplinárneho prístupu. Výskum bol zameraný exploračne s použitím metódy sekundárnej analýzy štatistických dát, ako sme to už vyššie spomenuli. Pre vyjadrenie dynamiky vývoja kriminality detí a mládeže, bol použitý index nárastu počtu stíhaných osôb v období rokov 2000-2009, ako východzí stav bol zvolený rok 1989 pri stanovení hodnoty indexu 100.

Štúdium štruktúry kriminality sa zaoberalo podielom detí a mladistvých na deliktoch podľa ich typu. Podrobne boli spracované počty skutkov spáchaných deťmi a mladistvými v porovnaní s počtom stíhaných detí a mladistvých za uvedené skutky. Pozitívne hodnotím aj prílohovú časť dizertačnej práce.

Obecne možno zhodnotiť, že závery teoretických statí sa plne stotožňujú s empirickými zisteniami, konkrétne, že sa na kriminalite detí a mladistvých podieľa „mixáž“ publikovaných teórií o príčinách a prejavoch sociálnych deviácií a že žiadnu z nich nemožno generalizovať.

Záver

Predložená dizertačná práca doktoranda Mgr. Romana Bláhu je pripravená k obhajobe v plnom rozsahu. Výnimočne chcem pochváliť teoretickú časť, ktorá je spracovaná mimoriadne kultivovaným štýlom, odborným jazykom a zmyslom pre elimináciu vecí podstatných (a zároveň zaujímavých). Podobne výskumná časť tejto práce a jej zistenia vyústili v reálne návrhy na skvalitnenie práce orgánov činných v trestnom konaní, PMS a OSPOD MÚ – tak ako si to vytýčil v cieľoch práce.

Preto dizertačnú prácu Mgr. Romana Bláhu s názvom Kriminalita detí a mládeže s prihlásením ke špecifikám v jihočeskej komunite, odporúčam k obhajobe a po splnení všetkých požiadaviek súvisiacich s priznaním akademického titulu Philosophiae doctor (Ph.D.), súhlasím s jeho udelením.

Otázka:

Na s. 74 uvádzate, že v r. 2000-2001 bola zaznamenaná najvyššia absolútna početnosť páchatel'ov (nezletilých) – až 296%. Potom už počet klesal (až na hodnotu 135 v r. 2009). Vedeli by ste zdôvodniť, prečo tá kulminácia v r. 2000-2001 a čím ten pokles?

Prof.PhDr. A. Mrázová, PhD.

oponentka

Posudek oponenta disertační práce

Student : Mgr. Roman Bláha

Název práce: Kriminalita dětí a mládeže s přihlédnutím ke specifikám v jihočeské komunitě

Školitel: doc. Ing. Lenka Dolanská, CSc.

Oponent: JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Aktuálnost zvolené problematiky

Aktuálnost zvolené problematiky je jistě velice vysoká a to zejména ze dvou pohledů. Zaprvé v tom neprozaičtějším, který spočívá v samotné podstatě mladé generace. Jaká je dnes mladá generace, takový bude budoucí svět. A my jí musíme vytvořit co nejpříznivější podmínky, abychom ji mohli s klidným srdcem předat kormidlo dějin. Zadruhé v tom, že dnešní generace je vystavena enormnímu nebezpečí, které na ni číhá prakticky všude. Vždyť v posledních dvaceti letech se v odborné i laické veřejnosti neustále hovoří o enormním nárůstu kriminality mládeže, o zvyšování její brutality, o snižování věku, kdy děti začínají páchat trestnou činnost. Jak to s tou naší mládeží vlastně je, to nás jistě všechny zajímá. A abychom mohli splnit naši povinnost, tedy vytvořit mladé generaci potřebné podmínky, musíme jí a s ní související problémy podrobně poznat. K tomuto jistě přispěla i tato disertační práce a proto její téma můžeme považovat za více než aktuální.

Stanovené cíle doktorské disertační práce (splnění cílů)

Cílem disertační práce je zabývat se rozбором trestné činnosti dětí a mládeže za posledních deset let s přihlédnutím ke specifikám jihočeské komunity. Cíl disertační práce je konkretizován zaprvé pro teoretickou část. Zde si autor vytknul za cíl porovnávání významu pojmů, jejichž obsah se měnil v různých kratších i delších obdobích. Zadruhé pro výzkumnou část. V této si autor vytknul popsat současný stav vývoje kriminality dětí a mládeže a analyzovat prevenci kriminality a její dopady na zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality. K dosažení vytýčeného cíle byly

použity metody analýzy, syntézy, metoda historická, interdisciplinárního přístupu a metoda komparace a v praktické části je použita metoda analýzy statistických dat.

V teoretické části práce je velice podrobně zpracována historická část, která dává ucelený přehled o postavení mladé generace ve společnosti v kontextu běhu dějinných změn. Velmi dobře je zpracována kapitola týkající se vysvětlení pojmů s poukazem na změny jejich obsahů v měnících se společenských podmínkách. Velmi podrobně se autor zabývá teoretickými východisky, která se snaží najít odpověď na otázku, co je příčinou kriminality mladých lidí. Tato část práce svědčí o využití velkého množství odborné literatury a jejím vhodném zpracování. Pokud jde o výzkumnou část, v práci jsou podrobně zpracovány statistické údaje, které jsou k dispozici u Policie České republiky. Jsou použity údaje od roku 1989 do 2009 s tím, že posledních deset let je posuzováno po jednotlivých rocích. Kriminalita je rozebrána se zaměřením na osoby nezletilé a mladistvé z pohledu její struktury, ale zejména z pohledu dynamiky. Za cenné lze považovat, při zpracování statistických ukazatelů, využití indexů nárůstu, tyto lépe zpřehledňují statistické výstupy. Na škodu však je, že kromě tabulek číslo 4 a 6, nebyly v ostatních druzích rozebírané kriminality použity procentuální podíly pachatelů nezletilých k celkovému počtu pachatelů, což platí i o mladistvých. Právě podíl určité skupiny osob k celkovému počtu osob, vyjádřený v procentech, má nejvyšší validitu. Tuto výtku částečně kompenzuje použití zmíněných indexů nárůstu. Za další nedostatek po obsahové stránce považuji neuvedení činitelů ovlivňujících statistiky. Zejména takových, které mají vliv na kriminalitu mládeže, což jsou bezesporu, mimo jiné, legislativní změny (např. změna výše škody z 2 000,- Kč na 5 000,- Kč určující hranici odpovědnosti za přestupek nebo trestný čin krádeže nebo přijetí zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů).

I přes vytknuté nedostatky lze konstatovat, že cíle jak v teoretické části, tak i v části výzkumné byly splněny.

Nové poznatky, které byly dosaženy v doktorské disertační práci – detailně popsat

1. Na základě dostupné literatury zpracování historického vývoje postavení mládeže ve společnosti do uceleného souboru.

2. Podrobné zpracování statistických údajů o celkové kriminalitě mládeže, i po jednotlivých druzích kriminality a to z pohledu celorepublikového a krajského. Jako nepřínosnější je zpracování statistických údajů z pohledu dynamiky kriminality dětí a mládeže. Z těchto výstupů lze posuzovat účinnost dosud přijatých preventivních a represivních opatření. Ale zejména se dá předvídat další vývoj kriminality celkové populace, ale zejména nezletilých a mladistvých.
3. Zpracování preventivních opatření do uceleného souboru a navržení dalších konkrétních opatření ke zvýšení účinnosti prevence kriminality u nezletilých a mladistvých.

Připomínky – viz výše.

ZÁVĚR

Disertační práce doktoranda Mgr. Romana Bláhy je zpracována na dobré úrovni. I přes vytknuté dílčí nedostatky splňuje v plném rozsahu požadavky kladené na tento druh prací. Z těchto důvodů **doporučuji** práci k obhajobě a **navrhuji** udělení Ph.D. ve vědním oboru Prevence, náprava a terapie zdravotní a sociální problematiky dětí dospělých a seniorů.

Otázka: Jaký, dle Vašeho názoru, předpokládáte budoucí vývoj kriminality mládeže?

Místo vypracování a datum: V Českých Budějovicích dne 15. srpna 2011

Podpis:

Posudek oponenta disertační práce

Student : Mgr. Roman Bláha

Název práce: *Kriminalita dětí a mládeže s přihlédnutím ke specifikám v jihočeské komunitě*

Školitel: Doc. Ing. Lenka Dolanská, CSc.

Oponent: Doc. MUDr. Jaroslav Horáček, CSc.

Obsah disertační práce se zabývá aktuálním tématem zaměřeným ke kriminalitě mladistvých v jednotlivých krajích ČR, se zaměřením na Jihočeský kraj. Práce je rozdělena do základních kapitol- teoretické části, výzkumné části, diskuze, závěru a seznamu použitých zdrojů, včetně klíčových slov.

V teoretické části autor konstatuje narůstání trestné činnosti v kategorii mladistvých do 18 let a zabývá se rozborem trestné činnosti dětí a mládeže za posledních 10 let s přihlédnutím ke specifikám jihočeské komunity. Součástí práce je také základní nosologie pojmů v oblasti trestné činnosti běžně užívaných. Definice jsou vázány na kriminalitu jako sociálně patologický jev. K pochopení tématu je uvedeno členění kriminality se zaměřením na děti a mládež. Taktéž je uvedeno rozdělení věkových kategorií z hlediska občansko právního a členění dle trestního práva.

Delikventní jednání vychází z působení různých vnějších a vnitřních faktorů, a to v oblasti mikrostruktury a makrostruktury. Je zdůrazněn význam rodiny v procesu socializace, jako hlavní činitel, jenž svým selháváním umožňuje kriminální chování dětí. Další faktory významné pro utváření osobnosti ovlivňuje škola, speciální školská zařízení, zaměstnání s vlivem pracovního kolektivu, způsoby trávení volného času. U nezletilých delikventů jsou jako negativní faktor hodnoceny návštěvy nočních podniků, konzumace alkoholu, nicedělání, tedy pasivní trávení volného času. Podstatný vliv společensky hendikepovaných mladistvých působí stabilní a integrované skupiny, například gangy romských kapsářů a

nestabilní skupiny vysoce násilnické, kde se mladí stávají pachateli zpravidla z obětí předchozích trestných činů. Tyto skupiny jsou obecně známy v zahraničí v rámci rasistických subkultur typických pro hnutí Skinheads a představitele pseudonáboženských subkultur, např. satanisté. Dále je uváděn na vývoj mládeže vliv médií. Z vnitřních faktorů se na vzniku juvenilní delikvence mohou podílet různé faktory- dědičné, biologické, psychologické a psychopatologické. Vnitřním faktorem je také vrozená osobnostní dispozice, nejčastěji v pásmu intelektu. Pokud jde o pohlaví, muži se podle dostupných statistik dopouštějí trestných činů častěji než ženy. Své místo mají také v psychických charakteristikách etnické skupiny.

Disertační práce vykazuje po formální stránce vysoký stupeň kvality z hlediska celé řady velmi výstižných tabulek a grafů vázaných na sledované období let 2000-2009. Důležitý je rozsáhlý počet literárních zdrojů- 127, z nichž 19 publikací je mladších pěti let.

Cílem disertační práce bylo popsat současný stav vývoje kriminality a analyzovat její prevenci. Tyto cíle byly rozčleněny do oblasti regionální, podle krajů, dále hodnocení jejich dynamiky vývoje v letech 2000 až 2009 a struktury kriminality podle jednotlivých skutků. Dalším cílem bylo zpracovat analýzu prevence kriminality zaměřené do oblasti Jihočeského kraje a provést rozbor preventivních opatření realizovaných v tomto regionu. Na základě těchto poznatků rozpracovat soubor návrhů na zlepšení prevence kriminality dětí a mládeže.

Analýza a návrhy byly omezeny na působnost Policie ČR. Cíle, které si disertant v rámci své práce stanovil, byly splněny a jsou uvedeny ve výsledcích hodnocení obecné kriminality nezletilých a mladistvých včetně rozčlenění do dalších kapitol v rozsahu 55 stran textu.

V časovém období, které bylo sledováno, v rozmezí let 2000 až 2009 autor ukazuje, že celková kriminalita, bez ohledu na věk pachatele, na území ČR stagnuje. Po roce 1989 došlo k výraznému nárůstu delikventního jednání. V roce 2005 dochází dokonce k jejímu mírnému poklesu. Největší podíl kriminality obyvatelstva je vázán na kraje, kde je koncentrován těžký průmysl, velká fluktuace osob a zhoršená sociální situace. Jde zejména o kraj Severočeský a kraj Severomoravský. Jedná se o procento osob se sociálně slabým statutem, rodiny s mnoha dětmi, malé posilování zdravých sociálních návyků a vštípení kladných etických norem svým

potomkům. Tyto fakta dokládají přední odborníci z oblasti kriminologie, sociologie a forenzní psychologie.

Stále platí pravidlo vysoké dynamičnosti kriminality dětí a mladistvých. Kriminalita v jihočeském regionu ve všech oblastech kriminálního jednání zkoumaných osob se nachází na posledním žebříčku mezi ostatními kraji. V rámci regionu však dominuje nejvyšší procentuální zastoupení ve městě České Budějovice. Územní odbor České Budějovice zpracovává 40% trestné činnosti celého Jihočeského kraje. Kriminalita dětí a mládeže zůstává poměrně neměnná, podle předkladatele disertační práce však vykazuje vyšší agresivitu a brutalitu. Těžištěm je oblast majetkové trestné činnosti, výrazně zastoupená drobnými krádežemi, poškozováním a ničením věcí, s nárůstem loupežných přepadení u osob mladších 15 let. Zvyšuje se intenzita útoků a jejich agresivita. Motivací pachatelů je touha po rychlém uspokojení svých potřeb. Protiprávní jednání je neplánované, chaotické s řadou stop na místě činu. Motivem bývá často nuda a dále páchání trestné činnosti v rámci mladistvých, označovaná jako šikana.

Dalším poznatkem disertanta je konstatované zvýšení počtu nezletilých delikventů. Vzhledem k urychlenému sexuálnímu vývoji mládeže by mělo podle disertanta dojít ke snížení věkové hranice u pohlavního zneužití. Jako příčiny kriminality mládeže se uvádí jako hlavní faktor ovlivňující tuto skutečnost rodina, vrstevnické party, používání alkoholu a psychoaktivních látek, trávení volného času a vliv školy.

Jihočeský kraj se statisticky zásadně neliší od ostatních krajů. V ČR je podíl na trestné činnosti v rámci hospodářské kriminality u nezletilých pouhých 0,3% a u mladistvých 0,1 %. Podobný trend platí i pro ostatní kraje. Tato čísla jsou v porovnání s majetkovou trestnou činností zanedbatelná.

Kriminalita dětí a mladistvých přichází také v oblasti porušování autorských práv, v oblasti nelegálního plagiátorství a hackerské aktivity, kde se zvláště uplatňují mladistvé osoby.

Zásadní připomínky k obsahové a formální části k předložené disertační práci nemám. Dovoluji si předložit dvě následující otázky.

1. Dotaz se týká zkušeností s adoptovanými dětmi s problémových rodin, které byly v raném věku začleněny do rodin bezproblémových. Zajímá mne otázka dědičnosti možných delikventních vloh. Jsou známy zkušenosti a odpovídající informace v rámci adopčních studií?
2. Jaké je procento úspěšnosti v oblasti delikventního jednání ve skupině mladistvých po proběhlém dlouhodobém pobytu ve výchovném zařízení?

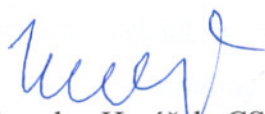
ZÁVĚR

Po prostudování disertační práce mohu s potěšením konstatovat, že autor si zvolil téma své disertace vysoce aktuální. Podařilo se mu splnit vytyčené cíle a závěry vyvozené z předloženého textu jsou společensky přínosné. Práce je dokladována širokým rozsahem literárních údajů svědčících o velmi dobré orientaci doktoranda. Je zřejmé, že již před vstupem do této problematiky měl doktorand vlastní zkušenosti s delikventním jednáním mladistvých. Z výše uvedených důvodů se domnívám, že disertační práce Mgr. Romana Bláhy splňuje podmínky stanovené v paragrafu 72 zákona o vysokých školách č. 111/1998 Sb. pro udělení akademického titulu doktor ve zkratce Ph.D.

Místo vypracování a datum:

V Ostravě 23. 8. 2011

Podpis:

Doc. MUDr. Jaroslav Horáček, CSc.

Katedra patologie a soudního lékařství

Lékařská fakulta Ostravské univerzity v Ostravě